

Отримано
30.10.2023 р.
Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ 26.133.046
д.п.н., проф. Сидоренко О.М.

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.046
у Київському університеті
імені Бориса Грінченка,
доктору педагогічних наук, професору,
завідувачу кафедри музикознавства
та музичної освіти факультету
музичного мистецтва і хореографії
Ользі ОЛЕКСЮК

Рецензія

Кириленко Яни Олексіївни, кандидата мистецтвознавства, доцента, доцента кафедри академічного та естрадного вокалу, заступника декана з наукової роботи факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка на дисертаційну роботу Локтіонової-Ойцюсь Олександри Олександрівни «Виконавський образ естрадного співака в музично-телевізійних проєктах України кінця ХХ – початку ХХІ століття», подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 Музичне мистецтво

1. Актуальність дисертаційного дослідження. Способи визначення та пізнання предметної сфери не тільки є необхідною частиною музикознавчого дослідження, а дозволяють краще за інші його сторони зрозуміти ставлення автора до тих явищ, які фокусуються в полі наукового дискурсу. Давно відомо, що наукове осмислення обумовлює зміст. Саме з цього погляду О. Локтіонова-Ойцюсь створює змістовно-смысловий феномен виконавського образу сучасного естрадного співака, оскільки знаходить нові теоретичні та мистецько-творчі проєкції, нові контекстуальні можливості розкриття значення цього поняття.

У роботі переконливо запропоновані рішення важливих питань, зроблені необхідні акценти, вдало висвітленні поставлені проблеми. Додаємо, що важливою внутрішньою передумовою дисертації є творчий інтерпретаційний досвід самої дисертантки, а це означає конкретну практичну музично-

виконавську потребу в цілісному розумінні та переживанні того художнього феномену, який відкриває свої нові предметні властивості.

Таким чином, дисертаційне дослідження О. Локтіонової-Ойцюсь виявляє актуальність обраної теми та її предметного подання одночасно у кількох напрямках. *По-перше*, розкриття того виконавського потенціалу художнього образу, який зумовив його своєрідну творчу місію в історії вітчизняного естрадного мистецтва. *Другий* напрямок роботи, що забезпечує її актуальність та значною мірою, наукову новизну – створення системної теоретичної концепції, особливості якої дозволили концептуалізацію дефініцію «виконавський образ» як невід'ємну складову художнього образу в музичному мистецтві, як «принцип відображення та осягнення дійсності в мистецтві, в якій виконавець є провідником, об'єктом і суб'єктом відтворення суті художнього твору» (с. 5 дис.). *Третій компонент* роботи дозволяє розглянути з різних точок зору концертно-сценічне подання творчості вокаліста-виконавця, здійснити аналіз виконавської видовищної перформативності в музичних телепроектах України.

2. Наукова новизна результатів дисертації. Дисертація характеризується науковою новизною та фундаментальністю завдяки: 1) обраним для дослідження і, на наш погляд, ретельно опрацьованим історико-теоретичному та практичному аспектам – універсалізм естрадного співака, виконавська інтерпретація естрадних вокалістів в українських музично-телевізійних проектах кінця ХХ – початку ХХІ століття; 2) фундаментальній аналітичній, методологічній і теоретичній базі дослідження; 3) деталізованому музикознавчому аналізу виконавсько-продюсерського образу естрадних співаків у телевізійних музичних проектах; 4) аналізу виконавських інтерпретацій відомих українських і зарубіжних шлягерів в українських телевізійних музичних проектах, а саме «Чорнобривці» (В. Верменич – М. Сингаївський) у виконанні В. Козловського, К. Каплуновського, О. Клименка; «Минає день, минає ніч» (М. Мозговий – Ю. Рибчинський) у виконанні М. Гардамана, В. Лонської, О. Луценко; «Тебе це може вбити» (О. Собчук) у виконанні О. Остапи, О. Смирнова, В. Біленького та Д. Фельдмана; «Caruso» (L. Dalla) у виконанні М. Мостового, Г. Ходаровської; «Le temps des cathédrales» (R. Cocciantе – L. Plamondon) у виконанні П. Табакова.

Д. Єременка, В. Кухарського; «Je suis malade» (S. Lama – A. Dona) у виконанні Н. Валевської, К. Грачової, А. Ніколайчук; 5) здійсненню порівняння виконавських образів, створених учасниками талант-шоу «Шанс», «Х-фактор», «Голос країни» в різні роки.

3. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення результатів дисертаційної роботи не викликають заперечень, адже О. Локтіоновою-Ойцюсь розширено термінологічний апарат музикознавства за рахунок введення нового поняття «виконавський образ» як базовий в сучасному естрадознавстві. Авторка також висуває нові ідеї щодо панорамного характеру розкриття теми, орієнтованому на виявленні вузлових і ключових позицій, що обумовлено метою роботи – «визначити смислові аспекти виконавського образу естрадного співака в українських музично-телевізійних проєктах кінця ХХ – початку ХХІ століття» (с. 23 дис.).

Практична цінність дисертації полягає в можливості використання її результатів у лекційних курсах з історії українського музичного мистецтва, української музичної естради, музичного менеджменту, музичної критики та журналістики. Практичне значення результатів акцентують увагу на основних положеннях дисертації, що сприятимуть розв'язанню дискусійних питань щодо сучасного виконавського образу співака на телеекрані, особливостей функціонування вітчизняних телевізійних музичних програм і каналів, а також ролі продюсерства в цьому процесі. Окремі положення роботи можуть стати у пригоді естрадним співакам, телережисерам, продюсерам музичних програм в їхній практичній роботі.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження

О. Локтіоновою-Ойцюсь обумовлена ґрунтовною теоретико-методологічною й аналітичною базою та сучасними підходами. Наукові положення, загальні висновки, які представлені в дисертації, є науково аргументованими, логічно викладеними та концептуальними. Методи дослідження базуються на сукупності наукових підходів, необхідних для розкриття теми дисертації. Серед них: теоретичні методи (аналіз, синтез, класифікація, узагальнення), метод музикознавчого

аналізу, структурно-типологічний, джерелознавчий, історико-культурологічний, аксіологічний і компаративний методи.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією. Відповідно до мети дослідження, О. Локтіонова-Ойцюсь продемонструвала аналітичні навички, що дозволило виконати всі поставлені завдання та досягнути науково обґрунтованих результатів. Теоретико-методологічну базу дослідження склали: роботи, в яких розглядаються теоретичні питання художнього образу в мистецтві; дослідження, присвячені теоретичним питанням естрадознавства та історії української естрадної музики; праці, присвячені інтерпретації академічної та естрадної музики; роботи, присвячені проблемам мистецької освіти та професійної підготовки естрадних вокалістів; наукові розвідки, присвячені питанням музичного телебачення, у тому числі питань, присвячених телевізійним талант-шоу та продюсуванню в естрадній музиці й теорії музичного шоу-бізнесу.

Представлений текст кваліфікаційної наукової розвідки зазначає, що здобувачка оволоділа науковою методологією і компетенціями, необхідними для рівня доктора філософії, в повному обсязі та досконало застосовує їх у виконавсько-практичній діяльності.

6. Апробація результатів дисертації здійснювалася на п'яти міжнародних науково-практичних конференціях. За темою дисертації здобувачем опубліковано 8 наукових праць, з них 3 статті у виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») за спеціальністю 025 Музичне мистецтво, 1 статті в зарубіжному науковому періодичному виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази даних Web of Science Core Collection, 4 публікації у збірках матеріалів наукових конференцій та інших наукових виданнях. Наукові праці, опубліковані за темою дисертації, містять науково обґрунтовані результати відповідно до поставлених завдань та характеризуються аргументованістю й послідовністю викладу.

7. Структура та зміст дисертації. Зміст дисертаційної роботи Локтіонової-Ойцюсь Олександри Олександрівни «Виконавський образ естрадного співака в музично-телевізійних проєктах України кінця ХХ – початку

XXI століття» є самостійним і завершеним напрацюванням, охоплює основні аспекти теми, відповідає меті та завданням, вимогам щодо оформлення й обсягу.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (188 найменувань) та додатків. Загальний обсяг дисертації – 210 сторінок, з яких 187 сторінок основного тексту.

У вступі дисертанткою обґрунтовано актуальність теми дослідження, його об'єкт, предмет, мету й завдання, подано відомості про аналітичний матеріал, визначено методологію і теоретичну базу, сформульовано наукову новизну та зазначено теоретично-практичну цінність дослідження, охарактеризовано особистий внесок здобувача, подано інформацію про апробацію результатів дослідження та публікації здобувачки, структуру дисертаційного дослідження.

Перший розділ *«Теоретико-методологічні засади дослідження»* присвячений розгляду джерельної бази та історії вивчення питання, містить у собі два підрозділи. У першому підрозділі *«Художній образ у гуманітарних та мистецтвознавчих дослідженнях»* висвітлено загальнотеоретичні проблеми, зосереджено на визначенні поняття «художній образ», узагальнено міркування гуманітаріїв і мистецтвознавців щодо дефініції художнього образу. У підрозділі 1.2 *«Виконавський образ як категоріальне поняття естрадного музичного мистецтва»* здійснено огляд використаних джерел, присвячених даній проблематиці, презентовано власне трактування «виконавського образу», виокремлено чотири базових компоненти у створенні виконавського образу естрадного співака з акцентом на музично-телевізійній репрезентації.

Другий розділ *«Виконавський образ естрадного співака в українських музичних телепроєктах кінця XX – початку XXI століття»* складається з 2 підрозділів. У підрозділі 2.1. *«Українська музична естрада на сучасному етапі розвитку»* міститься аналіз української естрадознавчої наукової школи; дається характеристика сучасного стану естрадної музики; зазначаються аспекти тенденцій розвитку української пісенної естради, а саме: входження до світового культурного простору, комерціалізація, продюсування, стильова багат шаровість тощо; розглядаються напрями естрадного музичного мистецтва.

У підрозділі 2.2 «Музично-телевізійні проєкти як рушій розвитку української естради кінця XX – початку XXI століття» розглянуто музично-телевізійні проєкти із найбільшим рейтингом переглядів, виокремлено та проаналізовано найцікавіші телевізійні вокальні проєкти, вивчено продюсерську діяльність.

Найбільш переконлива О. Локтіонова-Ойцюсь у заключному, третьому, розділі роботи «*Виконавський образ естрадного співака в українських музичних телепроєктах кінця xx – початку xxi століття*», в якому вона веде дисертаційну розповідь від першої особи – тим більше, що спирається у цьому розділі роботи вже здебільшого на власний досвід. У третьому розділі дисертації відбувається вихід у вільний простір творчої практики з досягненням цільної логіки музично-творчої інтерпретації.

Таким чином, кожен з розділів дисертації вирішує свої задачі, які пов'язані єдністю ідей і наскрізним рухом до мети – розкриття сутності досліджуваної проблеми. Робота спирається на великий обсяг джерел, ґрунтовно проаналізованих та осмислених. Висновки роботи є вагомими, методологічно аргументованими, відповідають поставленій меті та завданням.

8. Дотримання академічної доброчесності. Ознайомлення з текстом дисертації дозволило зауважувати, що робота є завершеною науковою розвідкою, усі результати напрацювання належать автору особисто. У ході рецензування дисертаційного дослідження порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, текстових запозичень без посилань, фабрикацій і фальсифікацій) не виявлено.

9. Дискусійні положення та зауваження. Кардинальних заперечень і зауважень щодо загальних положень дисертації немає. У цілому, позитивно оцінюючи дисертацію, доцільно пройтись по деяких більш практичних питаннях, які потребують подальшого розвитку:

1. Обрані для аналізу музичні композиції відзначаються жанровим розмаїттям та різноплановістю. Але дисертаційна робота була б повнішою, якби Олександра Локтіонова-Ойцюсь запропонувала аналіз будь-якої української народної пісні, яка останнім часом так яскраво інтерпретується й осучаснюється

учасниками зазначених талант-шоу. Виникає питання: за яким принципом відбирався аналітичний матеріал дослідження?

2. На сторінках роботи виокремлено чотири структурні компоненти виконавського образу естрадного співака. Яку функцію можна надати режисеру-постановнику і балетмейстеру-постановнику українських музичних телевізійних проєктів?

3. У роботі розглядається виконавський образ суто естрадного соліста-вокаліста. Чим відрізняються образи вокально-ансамблевих виконавців у музично-телевізійних проєктах сучасності? Чому жоден ансамблевий гурт не досяг успіхів у телевізійних шоу-проєктах?

10. Загальний висновок і оцінка дисертації. Необхідно відмітити оригінальність концепції, запропонованої в роботі, яка оновлює уявлення про можливості музикознавчого, естраднознавчого та музично-виконавчого аналізу й особистий вклад претендентки в розробку наукової проблеми.

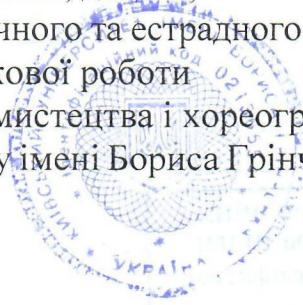
Матеріал дослідження представлений у двох його напрямках – науково-бібліографічному та музично-аналітичному. Публікації на тему роботи досить повно відображають її зміст. Показові для розуміння ідей, концепції, ходу роздумів здобувачки тематика вказаних у загальній бібліографії роботи статей, зі змісту яких випливає, що головною передумовою дослідження залишається для О. Локтіонової-Ойцюсь виконавська природа, яка передбачає видовищну оформленість у широкому значенні.

Аналіз дисертації О. Локтіонової-Ойцюсь «Виконавський образ естрадного співака в музично-телевізійних проєктах України кінця ХХ – початку ХХІ століття», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 Музичне мистецтво, дає підстави для визнання рецензованої роботи як успішно завершеного дослідження. Дисертаційне дослідження відповідає п.п 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до

оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. за № 155/30023, а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри академічного та естрадного вокалу,
заступник декана з наукової роботи
факультету музичного мистецтва і хореографії
Київського університету імені Бориса Грінченка

Яна Кириленко

Яна КИРИЛЕНКО

Кириленко Я.
Трубіг Олександр В.
Ламішко